

PLUGAWOŚĆ (60) *sb f*

plugawość (56), **plūgawość** (4); plūgawość *MurzNT*, *RejPosWstaw*; plugawość : plūgawość *FalZioł* (2:1), *KwiatKsięż* (2:1).

a oraz o jasne (w tym w a 3 r. błędne znakowanie),

sg *N* plugawość (11). ◇ *G* plugawości (15). ◇ *D* plugawości (2). ◇ *A* plugawość (6). ◇ *I* plugawością (6). ◇ *L* plugawości (2). ◇ *pl N* plugawości (7). ◇ *G* plugawości (6). ◇ *A* plugawości (3). ◇ *I* plugawościami (1). ◇ *L* plugawościami (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w.

1. Coś wstrętne, budzącego odrazę; *contaminatio Vulg; immunditia Mącz* (58) :

Przen [czego] (1) :

Szereg: »smrodliwość a plugawość« (1): nie zyżczecie niefláchetnicy/ iedno fie fámi nurzać á topić będyecie w fmrodliwości á w plugáwości márníego morzá tego. *RejPos* 176v.

a. *Brud, nieczystości, śmieci; skaza; squalor Mącz* (22) : *GlabGad* D5v; Załz nie świniá plugáwość káždego ogárníe/ Chocíay zwirzchu chędego ále we wnątrz márníe. *RejWiz* 28, 72; *Mącz* 59a, 236d; [w sadzawkach na stokowej wodzie] Ryby bárzo nędzníe! y plugáwości fyw wielkie w Sadzawkách czynią *Strum* N4v, O4v; *GostGosp* 122.

plugawość czego (2): *KwiatKsięż* D4 cf *Szereg*. Cf *Zwrot*.

W porównaniach (2): A przetho iáko ogień ten widomy/ odgania od złotá plugáwość/ [...] ták ten ogień nie widomy/ á fwięty/ fprofnóści dułzne/ [...] wypála y gubi *GórnDworz* Mm5v; *RejZwierc* 196v.

Zwrot: »omywać z plugawości [czego]; opłokany od plugawości swej« (1:1): Gdi ziemia [sprawą natury] bywa opłokana wilgotą wody, od plugawości fwey, thedy przychodząc gorączość y fuchóć ogniowa czyni ią z fiadłą y fuchą *GlabGad* I7v; A iáko wodá widomy znak omywa widome ciało s plugáwości iego/ tákże niewidomie przez fprawę Duchá fwiętego bywáią z nas omywány krwią páná Kryftułowá wżytki przekłethwá náłze. *RejZwierc* 196v.

Szereg: »plugawość albo niedostatek« (1): Abowiem iako patrząc w wierciadło náłzey twarzy plūgawości/ álbo niedołatki wżelakie vznawamy/ także też gdy nas przyjaciéle karzą/ błędy vmysłowe vbaczamy *KwiatKsięż* D4.

α. *Odchody* (3) : KOnstántynus piąty Leonow fyn/ rzeczony Kopronius po Grecku od plugawości/ bo był náplugáwił w wodę gdy go krzczono *BielKron* 168; *Alvus*, Ielito zádowne/ którym plugawości wychodzą *Mącz* 7b, 348c.

β. *Szkodliwe produkty przemiany materii lub stanów chorobowych organizmu; mucus Mącz* (6) : Tedy káždey nie zdrowey poydzie z nośa plugawość/ á ktorey nie poydzie, ta zdrowa íełt *FalZioł* IV 2c, II 19a; flegma y wżytká plugawość główna czyfci fie od mózgu. *GlabGad* B7, H2v; *Mącz* 411b.

plugawość w czym (1): *Myxa*, Latine *Mucus*, Smárki, Plugáwości w nofie. *Mącz* 240c.

γ. *Siara, pierwsze mleko u kobiety po porodzie* (1) : Bo przy tym czałie niewiałtam/ [...] Colostrom/ to íełt plugawość nieiaka gęłta odchodzi/ która íełt dziecięciu bárzo nie zdrowa. *FalZioł* V 37.

b. *Budzące odrazę moralną, naganne zachowanie, uczynki, cechy; grzech; desidia* *Mącz* (35) : Omyi wnętrzości fercá/ otzyść plugawościami zránione *KrowObr* 176v; *Mącz* 379c; [Szdrowasz serczą czyřłtego ład mýľy navýľzgo nýemaýaç plugawořczy *TekstyPol* 148].

plugawość czyja [*pron poss*] (5): Cyrillus/ [...] Kácerze przyrownawa nyerządny nyewyáľtom ktore ľfátami/ złotem y rozmáitemi przypráwami plugawořć swoyę ozdabyáya. *KromRozm I* M2v; *RejPos* 196; *WujJud* 223v; [szatan] łodko rzkomo śpiewa/ [...] áby fwoią plugawořcią chęci ludzkich od łiebie nie odtráćil. *ReszPrz* 8; *LatHar* 208.

W połączeniach szeregowych (4): [Jupitrowi] przypifuią fryie, czudzołoftwa y infze nieznaľzki abo plugawořci rozmaite *BielŻyw nľb* 12; Gdy łie kto chwieie, rękoma gmerze, nogami kopa bez potrzeby, znamaię ieřł nie bacźnořci/ nieřłtatku, plugawořci, y niewiari *GlabGad* P7v; *LatHar* 151, 208.

W porównaniu (1): A coź ty o łobie rozumieć maľz/ ktori chodzilź iáko pies śmierdzący przed oczymá iego/ w ľproľnořci á w plugawořci fwoiey *RejPos* 196.

Zwroty: »oczyřćić się z plugawořci; plugawořć oczyřćić« (1;1): *GliczKsiąź* B7v; Proľzę tedy niezmiemey y obfitey ľzczodroľliwořci twoiey/ ábyř raczył moię niemoc vzdrowić/ plugawořć oczyřćić/ ślepotę oľwiećić *LatHar* 208.

»omyć (się) z plugawořci; plugawořć omyta« (2;1): *GliczKsiąź* B7v; Cyprian ś. Athánáľius/ Dámáľcenus tego potwirdzáia/ że wřzyťłkie nieczyřłtořci y plugawořci náľze przez nię [ofiareę mszy świętej] bywáia omyte. *WujJud* 223v; *ArtKanc* L20v.

Wyrażenia: »cieľsna plugawořć« (1): Przedłuzay bezmiernie/ grzeľzniku/ pokutę y płácz troľkliwy/ [...] Wrácaý łię częľto/ do teyże záłořci/ ktorýř łię ták częľto wracał do ćieľsney plugawořci. *LatHar* 151.

»czysty od plugawořci« (1): Tám [na chrzcie] wedle obietnice Páńľkiey/ řłtawa łie dziećię czyřłtym od wřzyťłkich plugawořci grzechowych *KarnNap* C.

»grzech plugawořci« (1): Rácz Pánie w te nocne ćiemnořci. Vchowáć nas wřzelkiego grzechu plugawořci. *LatHar* 68.

»plugawořć grzechowa, grzechu« (2;1): Trzeći kres ieřł/ áby człowiek ku łáľce Bożey przyřzedł/ ktorego był łobie dla plugawořci grzechu/ rozniewał y obraźil. *KuczbKat* 195, 420; *KarnNap* C; [BiałPos 179 (Linde)].

»plugawořć przyrodzona« = *grzech pierworodny* (1): on [chrzeřcijanin] ľye iuź ras oczýřcił y omył s plugawořci przyrodzoney/ ták iźby wyćey nyemyał ľye ya řzpáćić y mázáć. *GliczKsiąź* B7v.

Szeregi: »nieczyřłtořć i plugawořć« (2): Alexander widząc ich [pokolenia synów Jafeta] nieczyřłtořć y niewymowną plugawořć wřtydził łie ich y brzydził łie imi/ ábowie^m iedli wřzelki rodzaj gádziny nieczyřłtey y řmrodliwey *HistAl* M3; *WujJud* 223v.

»plugawořć albo obyczáj zły« (1): Gdy łie żoná mężowi nie ľpodoba prze iáką plugawořć áľbo obyczáj zły/ ma iey dáć ľift nápiľány rozvodu á puřćić iá precź *BielKron* 44v.

»sprořnořć a plugawořć« (1): *RejPos* 196 cf *W porównaniu*.

»złość i plugawořć« (1): Boże/ [...] Rácz mię omyć z moich złořci, y ze wřzyťłkich plugawořci *ArtKanc* L20v.

Przen (7) :

plugawość czyja [w tym: *G sb i pron (3), pron poss (1)*] (4): O tych plugawościach á o tych brzydliwociach iey [tajemnicy Babilon] tu nam fie pytać mało potrzebá *RejAp* 142, 146; *RejPos* 176v; *NiemObr* 164.

W połączeniu szeregowym (1): wypłócz też ty fiatki fwoie z onego márníego błotá/ plugawości/ á omylności fwoich/ ktoremiś omacmie á potáiemnie łapał á ząwodził ty niewinne rybki Páná fwoiego *RejPos* 176v.

Szeregi: »plugawość a brzydliwość (a. obrzydliwość)« [szyk 2:2] (4): á Duch fwięty ią zowie niewiálta wżetheczną á niewfytliwą/ zwodnicą/ pełną wżythkiey brzydliwości á plugawości [mater fornicationum et abominationum terrae Vulg Apoc 17/5]/ kthora fie opila krowie niewinney męczenników fwięthych. *RejAp* 143, 142 [2 r.]; *NiemObr* 164.

»plugawość i marne postępkí« (1): y brzydzą fie plugawością iey [nierządniczy Babilon]/ y thymi márníemi poštěpkí iey/ ktore fie iuż iáwnie fwyátu pokazały *RejAp* 146.

»śmieci a plugawości« (2): A tak ktorym to da Pan ten z miłofierdzya fwoiego/ iż będą fercá oczýscionego/ á iż wżytki ine z niego pošťronne śmieci á plugawości będą wyrzucone *RejPos* 266.

α. Rozpusta, nierząd (8) : To iest (práwi [św. Paweł]) wola Boża świątobliwość wálzá/ iżebyście fie wściągáli od nieczyřtyoty. Y iefzcze: Vćiekayćie przed plugawością [Fugite fornicationem Vulg 1.Cor 6/18]. *KuczbKat* 320 [przekład tego samego tekstu *WerKaz*], 320 [2 r.]; *WerKaz* 298.

W przeciwstawieniu: »pořwięcenie ... plugawość« (1): Abowiem obrał nas Pan Bog w Pánie Kryřtulie ku pořwięceniu/ á nie ku plugawości [non enim vocavit nas Deus in immunditiam, sed in sanctificationem Vulg 1.Thess 4/7] *RejPosWstaw* 22.

Zwrot: »plugawością (się) mazać« (2): A iefliby Mąż wolny z cudzą Żoną řprawę miał/ tedy cudze łóże plugawością cudzołożną się máże. *KuczbKat* 320, 250.

Wyrażenia: »cielesna plugawość« (1): řtrzedz tego potrzebá/ żeby řnadź Chřeścijanie [...] duřze řwey řzkárádą y mierżioną cielefną plugawością niemázáli. *KuczbKat* 250.

»plugawość cudzołożna« (1): *KuczbKat* 320 cf *Zwrot*.

Szereg: »plugawość i szkaradność« (1): yako ci ktorzi rořpaczayą niemayą być puřtym mieřcom zwierzani:: także też y ci ktorich nierządnyimi rořkořzami vmyřł zwyciężon yeřt. A przeto y od wřzelakiey plugawości/ y od przekłętey řzkaradności/ maią być powćiągani y barzo řtrzeżeni. *KwiatKsiąż D*.

c. Zbezczeszczenie (1) :

Zwrot: »oczyřcić z plugawości« (1): y wyczyřcił [Symon] dom w kthorym były bařwani [...] A onym lepak ktorzy byli ná zamku w Ieruzálem/ broniono im y wynieć y wnieć do kráiny/ tákże y kupować y przedawáć: [...] Ale ie wygnał z támtąd/ á oczyřcił zamek z plugawości [et mundavit arcem a contaminationibus] *Leop* 1.Mach 13/50.

2. Mała wartoć, marność, lichoość [czyja] (1) : a tenżeć [Chryřtus] przyochędázá plugawość nářzę dobroćią i cnotami řwými niezmiernými *MurzNT* A4.

3. Wstręt, odraza (1) :

Szereg: »szkaradność a plugawość« (1): w ten czas gdy pilno czytamy/ od wielu złych rzeczy bywamy odwodzeni [kust: odwodzeni]/ oktorych okrom ízkarádności á plugáwości/ żadną miarą myflić/ [...] niemożemy. KwiatKsiąż G4.

Synonimy: 1.a. brud, nieczystość; α. gnoj, gówno, kał, łajno; b. grzech, nieczystość, nieczystota, szkaradość, zmaza; α. cudzołóstwo, fryj, fryjerstwo, gamractwo, gamracyja, kurestwo, nieczystość, nieczystota, nierząd, porubstwo, rozpusta, skrotacyja, wszeteczeństwo, wszeteczność; 2. lichosć, lichota, małość, marność; 3. mierzioność, niechęć, obrzydzenie, wstręt, wzgarda.

Cf **PLUGASTWO**

MN